

ارزیابی عملکرد نگهبان محله در پیشگیری از سرقت در

محله‌های تهران بزرگ

ابراهیم داودی دهقانی^۱

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۷/۰۶

تاریخ پذیرش: ۹۴/۱۲/۲۲

از صفحه ۲۵ تا ۵۰

پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، سال نهم،
شماره اول (پیاپی سی‌وسوم)، بهار ۱۳۹۵

چکیده

مقدمه: با عنایت به این‌که یکی از راهکارهای بررسی عملکرد نگهبان محله، بررسی تأثیر آن در کاهش میزان جرایم است، پژوهش پیش‌رو با هدف تعیین میزان تأثیر نگهبان محله در پیشگیری از جرم سرقت در محله‌های دارای نگهبان محله تهران بزرگ، انجام شد.

روش: پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کاربردی است و به روش توصیفی - تحلیلی انجام شد. در اجرای تحقیق از دو روش اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها در بخش ادبیات و پیشینه، از فیش‌برداری و برای دستیابی به داده‌های میدانی از داده‌های رسمی پلیس (برای تحلیل آماری داده‌های بزه سرقت و بررسی و مقایسه وضعیت این جرم) استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق ضمن تأیید فرضیه اصلی، بیانگر این موضوع است که در مجموع مقایسه کلیه کلانتری‌های دارای نگهبان و بدون نگهبان تهران بزرگ، بین میزان سرقت و وجود نگهبان رابطه معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر می‌توان بیان کرد که عملکرد نگهبان محله در پیشگیری از سرقت مؤثر بوده است.

نتیجه‌گیری: نتایج تحقیق بیانگر تأثیر بیشتر نگهبان محله در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت، سرقت قطعات خودرو و سرقت از اماکن عمومی در محله‌های مورد مطالعه است که این امر نشانگر این است که نگهبان محله توانسته است اعتماد شهروندان را تا حدود زیادی در این محلات به دست آورد.

کلیدواژه‌ها: ارزیابی عملکرد، پیشگیری از سرقت، تهران بزرگ، سرقت، نگهبان محله.

یکی از راهکارهایی که در سال‌های اخیر بیشتر مورد توجه قرار گرفته است، بهره‌گیری از مشارکت معنادار مردم در گسترش امنیت عمومی است. بهره‌گیری از مشارکت معنادار مردم در امنیت عمومی در قالب طرحی موسوم به طرح ملی «نگهبان محله» در اقصی نقاط کشور شروع شده است که با ساماندهی افرادی که وظیفه حفاظت و مراقبت از محل کار و محل زندگی مردم را بر عهده دارند، انجام می‌پذیرد. بررسی سوابق تاریخی حاکی از این است که در گذشته نیز این افراد با عناوینی مانند شبگرد، ناهور شب و... برای بالا بردن امنیت عمومی در گوشه و کنار شهرها و حتی در روستاها مشغول به کار بوده‌اند. از اهداف اصلی به‌کارگیری نگهبان محله، حفظ آرامش و نظم با افزایش حضور در سطح محله‌ها و افزایش همکاری و ارتباط با ساکنان محله‌ها و سایر بخش‌های عمومی است تا بتواند به دغدغه‌های تامین امنیت مردم پاسخ گوید. از آنجایی که یکی از شایع‌ترین و قدیمی‌ترین جرم‌ها از گذشته تا حال جرم سرقت بوده و از تنوع بسیار بالایی نیز در شیوه‌های ارتکاب برخوردار است؛ پیشگیری از این جرم به‌منظور حفظ منافع مالکانه و تامین امنیت روانی افراد از اولویت‌های نگهبان محله بوده و هست کما اینکه تاکنون از عملکرد نگهبان محله در این حوزه ارزیابی دقیقی به‌عمل نیامده، بنابراین ضروری است به‌منظور حصول آگاهی از تحقق اهداف تبیین شده، ارزیابی‌های لازم صورت گیرد. از سوی دیگر اهمیت این موضوع وقتی دوچندان می‌شود که در صورت وجود تأثیر، می‌تواند ایجاد نگهبان محله را در سایر محله‌هایی که دارای نگهبان محله نیستند، سرعت بخشد. بنابراین مسئله اصلی این پژوهش ارزیابی عملکرد نگهبان محله در پیشگیری از سرقت از طریق بررسی تأثیر حضور نگهبان محله در میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان درمقایسه با محله‌های فاقد نگهبان محله خواهد بود. همچنین سؤال اصلی این تحقیق این است که «چه رابطه‌ای بین عملکرد نگهبان محله و میزان سرقت در محلات تهران بزرگ وجود دارد؟» و به‌دنبال آن پاسخ به سؤال‌های فرعی تحقیق از این قرار است: اهداف مدنظر برای ایجاد نگهبان محله چه بوده، چه سرقت‌هایی در سطح محله‌های تهران بزرگ گستردگی بیشتری دارند، وضعیت سرقت در محله‌های دارای نگهبان محله به نسبت محله‌های فاقد نگهبان محله چگونه است و نگهبان محله تا چه حد به اهداف پیش‌بینی شده خود در پیشگیری از سرقت دست

یافته است؟ در این راستا فرضیه اصلی تحقیق به این صورت مطرح شد که بین میزان وقوع جرم سرقت در محله‌هایی که از خدمات نگهبان محله بهره می‌برند نسبت به سایر محله‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

پیشینه و مبانی نظری

پیشینه تحقیق

در بررسی‌ها به پژوهشی که به‌طور مستقیم بحث حاضر را مورد مطالعه قرار داده باشد برخورد نشد اما برخی پژوهش‌های انجام شده در خصوص نتایج و تاثیر حضور نگهبان محله برخی ابعاد دیگر مسئله را سنجیده‌اند که به آنها اشاره می‌شود:

رضایی‌راد و همکاران (۱۳۸۶) در تحقیق خود با عنوان «تأثیر نگهبان محله در کاهش ترس از جرم مردم تهران بزرگ در محلات دارای نگهبان محله»، یکی از شاخص‌های پی‌بردن به تأثیر نگهبان محله را تأثیر آن در کاهش میزان ترس از جرم دانسته‌اند. تأثیر حضور نگهبان محله در کاهش ترس از جرم در محلاتی که دارای نگهبان محله می‌باشند، از این جهت مهم است که در صورت وجود تأثیر، می‌تواند در سایر محله‌هایی که نیازمند نیروهایی به‌جز پلیس هستند برای ایجاد آسایش و آرامش مردم و تا حدودی افزایش آن، به‌کار گرفته شود. سؤال اصلی پژوهش این است که «حضور نگهبان محله در کاهش ترس از وقوع جرم مردم تهران بزرگ در محلاتی که دارای نگهبان محله هستند، چقدر تأثیر دارد؟». این پژوهش، دارای یک فرضیه اصلی است: «بین حضور نگهبان محله و کاهش ترس از (وقوع) جرم مردم تهران بزرگ رابطه معنادار وجود دارد.» همچنین چهار فرضیه فرعی نیز مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج عمده پژوهش عبارتند از: بین ترس از جرم و عدم مدنیت رابطه وجود ندارد. بین ترس از جرم و قربانی جرم شدن، اقدامات بازدارنده و احساس امنیت ارتباط وجود دارد. نگهبان محله بر ترس از جرم تأثیر دارد.

قوام (۱۳۹۰)، در رساله دکتری خود با عنوان «نقش پلیس در حمایت از بزه‌دیده و کاهش آسیب‌های ناشی از جرم»، در گفتاری مستقل به بررسی نقش نگهبان محله در دسترسی بزه‌دیده به پلیس پرداخته و آورده است که: «از آنجا که موسسات نگهبان محله

تحت نظارت پلیس فعالیت کرده و ارتباط بسیار نزدیکی با کلانتری‌ها و پاسگاه‌ها دارند، اولاً بزه‌دیدگان به‌ویژه در جرم سرقت دسترسی بسیار نزدیک و سریعی به این پلیس‌های مردمی و محلی دارند. ثانیاً اگر ساکنان مجتمع‌های مسکونی یا تجاری و یا حاضرین در شرکت‌ها و موسسات با خطرات دیگری مواجه شده و در معرض بزه‌دیدگی جرایمی غیر سرقت قرار گیرند، ضمن اینکه خود این نگهبانان محله می‌توانند با امکانات پلیسی که دارند به کمک بزه‌دیدگان بشتابند و از آسیب‌هایی که از ناحیه جرم متوجه آنان می‌شود، بکاهند؛ در صورت لزوم می‌توانند مراتب را به سرعت به واحدهای پلیس که تعامل مستمر و نزدیکی با آنان دارند، اطلاع داده و کمک دریافت کنند. بنابراین یکی از اقدامات پلیس در حمایت از بزه‌دیدگان، بهره‌گیری از نگهبان محله است.

منظمی تبار (۱۳۸۵) در تحقیقی با عنوان «نقش مشارکت مردمی در تقویت امنیت اجتماعی» به بررسی شیوه‌های تأمین امنیت در جهان سوم پرداخته است و روش تأمین امنیت در این‌گونه کشورها را استفاده از شیوه قهرآمیز بیان می‌نماید که به همین دلیل امنیت از این نوع را ناپایدار و کم‌دوام می‌داند. وی بر این باور است که کشورهای پیشرفته به‌دلیل اینکه مشارکت مردمی را در بین شهروندان خود نهادینه کردند و در واقع مردم در تأمین امنیت بسیار جدی شرکت می‌نمایند در آن کشورها پایدار است.

روزبنام (۱۳۸۴) در کتابی با عنوان پیشگیری از جرم، به موضوع پیشگیری از جرم به‌جای برخورد با مجرم پرداخته و در این راستا علل عدم کارایی مباحث برخوردی و قهری با جرم را مورد بررسی قرار داده است. وی سپس به مباحث چگونگی مشارکت شهروندان در امر پیشگیری از انواع جرایم پرداخته و مباحث روانشناسی و اجتماعی و بسترهایی را که می‌توان در امر ایجاد انگیزه شهروندان مؤثر دانست، بیان نموده است. در ادامه نقش گروه‌های اجتماعی و چگونگی سازماندهی این گروه‌ها در امر مشارکت در پیشگیری از جرایم را بررسی کرده است.

در مجموع هیچ‌یک از تحقیقات انجام شده تاکنون به‌دنبال بررسی تأثیر نگهبان محله بر وقوع جرم سرقت نبوده‌اند و موضوعاتی از قبیل: کاهش ترس از جرم، حمایت از بزه‌دیده، کاهش آسیب‌های ناشی از جرم و نقش مشارکت مردمی در پیشگیری از جرم مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. بنابراین تفاوت تحقیق حاضر با تحقیقات پیشین این است که

تحقیق حاضر به‌طور مشخص به‌دنبال بررسی میزان تأثیر نگهبان محله بر جرم سرقت است این درحالی‌است که در پژوهش‌های گذشته به این موضوع پرداخته نشده است.

مبانی نظری پژوهش

امنیت خصوصی و پیشگیری از جرم

رشد شهرها در کشورهای درحال توسعه روندی طبیعی و بهنجار نداشته است، به‌همین دلیل نیز گذشته از آن‌که به تهی شدن روستاها و ضربه بر پیکر تولید کشاورزی منجر شده و بر خیل جمعیت مصرف‌کننده افزوده است هویت و ساختار شهری کشورهای درحال توسعه را نیز مختل کرده است. اختلال ساختار شهری در کشورهای درحال توسعه از جمله ایران به گسترش فیزیکی شهرها و تراکم فوق‌العاده جمعیت انجامیده است که نتیجه آن به هم خوردن تعادل بین امکانات موجود با نیازهای جمعیت و اختلال در برنامه‌ریزی‌های شهریست. بعد اجتماعی این اختلال به شکل تغییر سریع ترکیب جمعیت شهری و به‌هم خوردن نسبت جمعیت بومی و غیربومی و نیز ایجاد مراکز حاشیه‌ای خود را نشان می‌دهد. تغییر ترکیب جمعیت شهری و قرارگرفتن خرده فرهنگ‌های متفاوت و متعارض در کنار هم روابط همسایگی و محله‌ای را به کلی دگرگون و هویت اجتماعی شهر را دستخوش تغییرات اساسی کرده است. فضای متراکم از انبوه جمعیت ناآشنا و غریبه محیطی مساعد برای تخطی از قواعد و هنجارهای زندگی شهری فراهم کرده و زمینه انواع بزهکاری‌ها و جرم و جنایت را به‌وجود آورده است. از طرفی جرم و پیامدهای آن بسیار گسترده‌تر و پیچیده‌تر از آن هستند که پلیس و یا هر یک از ساختارهای رسمی به‌تنهایی بتوانند بر آن غلبه کنند. حتی اگر توانایی فایق آمدن مداخله‌های رسمی را بر گسترش جرایم پیش‌فرض بگیریم، هزینه‌های بالای جرم برای جامعه باعث می‌شود تا از سایر راهکارها که تجربه حاکی از کم هزینه و پرفایده بودن آنهاست بهره‌گیری شود. رویکرد نوین امنیت خصوصی و انتقال مسئولیت پیشگیری به دوش ساختارهای غیردولتی و خصوصی، یکی از این مسائل است که به میزان تأثیرگذاری آن در بعضی کشورها اشاره می‌شود (جوان‌جعفری، ۱۳۸۸، ۱۴۷). کنترل خصوصی جرم، از جمله مراقبت داوطلبانه و استفاده از انواع هشداردهندگان، به‌صورت فزاینده‌ای در دهه‌های اخیر رشد کرده است. یک ارزیابی نشان می‌دهد که در آمریکا، از سال ۱۹۷۰ تاکنون پرسنل پلیس خصوصی در برابر

پلیس عمومی، تا سه برابر افزایش پیدا کرده است. یعنی امروزه در این کشور، در مقابل هر پلیس در بخش عمومی، سه پلیس در بخش خصوصی فعالیت دارد^۱.

فواید خصوصی‌سازی امنیت

مطالعه تجربیات کشورهای مختلف در بردارنده نتایج و پیامدهای مثبت زیر است:

- ۱- کاهش هزینه‌های پیشگیری از وقوع جرم: اصول و قواعد اقتصادی حاکم بر بخش خصوصی از قبیل: رقابت، مشتری‌مداری، عرضه و تقاضا، خلاقیت و مدیریت، باعث کاهش هزینه‌های پیشگیری و کنترل جرم خواهد بود.
- ۲- افزایش کارآیی، اثر بخشی و بهره‌وری: قراردادهای پیمان‌کاری با نظارت بخش عمومی و با تعهد به نتیجه از طرف بخش خصوصی است. همچنین بخش خصوصی به نسبت نتایج حاصله پاداش دریافت می‌کند.
- ۳- آزاد شدن منابع انسانی و مالی بخش عمومی: بیش از ۸۰ درصد فعالیت‌های نیروهای پلیس و بخش عمومی در حوزه عدالت کیفری غیراورژانسی بوده و یا درگیری مستقیم با مجرمان ندارند. این‌گونه فعالیت‌ها قابل واگذاری به بخش خصوصی هستند.
- ۴- ارتقای حقوق و آزادی‌های فردی: ممکن است به نظر برسد که حضور فعال بخش خصوصی در حوزه پیشگیری از جرم و استفاده از تکنولوژی‌های نظارت، کنترل و مراقبت، تهدیدی برای حقوق و آزادی‌های فردی در جامعه است. باید پذیرفت که این دغدغه خالی از حقیقت نیست. ولی درمقابل باید به این نکته نیز اذعان کرد که نیروهای بخش خصوصی از جسارت و حاشیه امنیت کمتری نسبت به نیروهای بخش عمومی برای تعدی به حقوق افراد برخوردارند. از سوی دیگر نظارت‌های دولتی بر بخش خصوصی، پاسخگو بودن این بخش و مقاومتی که شهروندان در مقابل تعرضات احتمالی نیروهای این بخش به حقوق خود نشان می‌دهند، می‌تواند تضمین‌های بیشتری برای حفظ حقوق شهروندان محسوب شود. (فریدمن، ۱۹۹۳: ۴۵۲).

فعالیت‌های مؤسسات امنیت خصوصی (پلیس خصوصی) از یک الگوی واحد و یکنواخت پیروی نکرده است. هر کدام از کشورها با توجه به نیازها و ضرورت‌های خاص خود نسبت به تشکیل پلیس خصوصی در کشور متبوع خویش اقدام نموده‌اند. به‌عنوان مثال پلیس خصوصی در آمریکا اختیارات وسیع‌تری نسبت به برخی دیگر از کشورهای جهان دارد. تا حدی که فعالیت‌های امنیتی آنها از پایین‌ترین سطح آن، یعنی مراقبت از یک بچه کوچک و یا یک پیرزن شروع می‌شود و تا مبارزه با عملیات‌های تروریستی توسط نیروهای ویژه خود در بالاترین سطح مداخلات امنیتی پیش می‌رود. از یک سو در داخل آمریکا نسبت به تأمین امنیت شهرها، فرودگاه‌ها، پاساژها و ... اقدام می‌نماید از سوی دیگر پا به خارج از مرزهای خود گذاشته و در کشورهای دیگر مثل عراق، افغانستان، پاکستان و ... در غالب قراردادهای امنیتی فعالیت می‌نماید. برخی از کشورها نیز مثل کانادا و یا انگلستان از یک صنعت امنیت خصوصی منفعلانه‌ای برخوردار هستند. افسران پلیس خصوصی در انگلستان و کانادا حق به‌کارگیری سلاح نداشته، و قانونی حق بازداشت کسی را ندارند، مگر در حد یک شهروند عادی. گرچه قانون در این دو کشور نیز در حال تغییر است.

در ایران نیز از سال ۱۳۸۱ طبق مصوبه مورخه ۸۰/۱۱/۱۸ شورای امنیت کشور و وفق ماده ۱۲۲ قانون برنامه چهارم توسعه مصوب شهریور ماه ۱۳۸۳ ابتدا این مؤسسات امنیتی تحت نظارت وزارت کشور و سپس تحت نظارت نیروی انتظامی تشکیل و شروع به فعالیت نمودند. گرچه طبق ماده ۱۲۲ برنامه چهارم توسعه، که تصریح نماید: پس از موافقت فرماندهی کل نیروهای مسلح به وزارت کشور اجازه داده می‌شود از طریق نیروی انتظامی نسبت به اعطای مجوز فعالیت به متقاضیان تشکیل مؤسسات غیردولتی اقدام شود. لکن از سال ۱۳۸۳ عملاً تعداد زیادی عوامل امنیت خصوصی در قالب صدها مؤسسه، اقدام به عقد قراردادهای امنیتی نموده، در حالی که مبنای قانونی برای فعالیت این مؤسسات وجود نداشت تنها با استناد به یک بخشنامه داخلی از سوی فرماندهی ناجا فعالیت خویش را شروع نمودند. این مؤسسات پس از طی مراحل قانونی و تأسیس، تحت عنوان نگهبان محله در فعالیت‌هایی مثل نگهبانی و مراقبت از اماکن مسکونی، تجاری، گشت‌زنی در محدوده مأموریتی که به آنها واگذار شده، جلوگیری از تعرضات

افراد شرور و مزاحمان به نوامیس مردم، معرفی افراد مظنون به کلانتری یا پاسگاه محل و پلیس ۱۱۰، همکاری با مسئولان و معتمدان محل در هنگام بروز حوادث غیرمترقبه، زیر نظر قرار دادن افراد ناشناس و هماهنگی با عوامل انتظامی محل و ... در تعاملی تنگاتنگ با پلیس دولتی همکاری می نمودند. درنهایت در آبان ماه ۱۳۸۸ با تصویب آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۲۲ برنامه چهارم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، فعالیت این مؤسسات امنیت خصوصی در ایران جنبه قانونی به‌خود گرفت و تا حدودی حوزه اختیارها و ابهام‌های موجود در رابطه با فعالیت این کنشگران امنیت خصوصی برطرف گردید (حائری‌زاده حریمی، ۱۳۸۹: ۴).

هدف از به‌کارگیری نگهبان محله

ارتقای ضریب حفاظتی و امنیتی محله‌ها و اماکن عمومی؛ پیشگیری از وقوع سرقت؛ قانونمند کردن مشارکت مردمی در تامین امنیت جامعه؛ ایجاد جو روانی احساس امنیت هر چه بیشتر برای مردم و کاهش احساس ناامنی؛ ایجاد اشتغال و استفاده از امکانات بالقوه موجود در جامعه، جهت افزایش امنیت جامعه با به‌کارگیری نیروهای مجرب و آموزش‌دیده. (جزینی، ۱۳۸۷: ۹۵-۹۳).

وظایف نگهبان محله

وظایف نگهبان محله به سه دسته تقسیم می‌شود (معاونت آموزش ناجا، ۱۳۸۸: ۱۷):

وظایف کلی: عبارت است از انجام برخی خدمات انتظامی در محل‌ها، مناطق مسکونی، تجاری، صنعتی و اداری که خلاء حضور پلیس در آن اماکن ممکن است زمینه‌ساز وقوع جرایم و ناامنی شود.

وظایف عمومی: شامل رعایت ضوابط و مقررات ابلاغی از طریق مرکز انتظام ناجا و شرکت متبوع با استفاده از لباس، علائم و نشانه‌های مشخص و حفظ آراستگی ظاهری در محل نگهبانی توسط نگهبان محله است.

وظایف اختصاصی: نگهبان محله با حضور فیزیکی هوشمند و بهره‌گیری از قابلیت‌های اکتسابی، بایستی امنیت لازم را در محل نگهبانی خود ایجاد نموده و

آمادگی مقابله با هر نوع خطراتی که نظم و امنیت محل را مختل می‌سازد، داشته باشد؛ لذا جهت دستیابی به هدف‌های فوق وظایف ذیل را به انجام می‌رسانند:

اهمیت و ضرورت مراقبت و مواظبت از محل نگهبانی خود را درک نماید؛

در محل نگهبانی همواره با متانت و هوشیاری مراقب اطراف باشد؛

هرگونه وضعیت غیرعادی محل نگهبانی خود را به سرعت به مسئولان مربوطه اعلام نماید؛

کلیه علایم قراردادی بین خود و سراقیپ (پاس‌بخش) مربوطه را مدنظر داشته تا به موقع از آنها بهره‌برداری نماید؛

کلیه دستورها و تأکیدات صادره از سوی مسئولان مربوطه را مدنظر داشته و اجرا نماید؛

با افراد متفرقه و غیرمسئول مراوده و بحث و تبادل نظر ننماید؛

هنگام بروز هر نوع ضایعه و حوادث طبیعی و غیرطبیعی شامل سیل، زلزله، طوفان، آتش سوزی و... ضمن انجام اقدام‌های مقدماتی لازم، مراتب را به سرعت به مراکز امداد و نجات و مسئولان مربوطه اعلام نماید؛

هنگام انجام وظیفه، چنانچه به مواردی برخورد کند که از آن آگاهی ندارد، موارد ابهام را از مسئولان ذیربط سؤال نموده تا آمادگی و آگاهی لازم را کسب نماید؛

هر نوع تردد مشکوک و اعمال و رفتار سوءظن برانگیز افراد محل و محدوده نگهبانی خود را زیرنظر داشته و مراتب را به معتمدان محل و رئیس هیئت مدیره مجتمع‌های مسکونی و مسئولان مربوطه اطلاع دهد؛

در محدوده نگهبانی به منظور پیشگیری از وقوع جرایم، گشت‌زنی نماید؛

هرنوع تخلف و ایجاد مزاحمت توسط افراد شرور، اراذل، اوباش و افراد لایبالی برای ساکنان محله به خصوص زنان، دختران و کودکان را به مسئولان مربوطه گزارش داده و به هرنحو ممکن از تحرکات افراد مذکور جلوگیری به عمل آورد؛

با مسئولان و معتمدان محل هنگام بروز حوادث غیرمترقبه همکاری نموده و هوشیاری لازم در این خصوص را داشته باشد؛

با مأموران و گشت کلانتری یا پاسگاه محل در راستای انجام وظیفه همکاری داشته باشد؛
از صحنه وقوع جرم تا رسیدن مأموران کلانتری یا پاسگاه حفاظت نماید؛
سایر وظایفی را که به موجب قرارداد منعقد به عهده نگهبان گذارده شده است، انجام
دهد.

پیشگیری اجتماعی از جرم

تعاریف متعددی از پیشگیری اجتماعی از جرم ارائه شده است. مرکز بین‌المللی پیشگیری از جرم، پیشگیری اجتماعی از جرم را به این نحو تعریف کرده است: «هر چیزی که بزه‌کاری، خشونت و ناامنی را از طریق هدف‌گیری موفقیت‌آمیز علل شناخته شده جرم (از طرق علمی)، کاهش دهد» (پالمری، ۲۰۰۱: ۳).

کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی نیز پیشگیری اجتماعی را به‌نحو آتی تعریف کرده است: «پیشگیری اجتماعی عبارت است از تدابیر و روش‌های آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی دولت، نهادها و سازمان‌های غیردولتی و مردمی در زمینه سالم‌سازی محیط اجتماعی و محیط فیزیکی برای حذف یا کاهش عوامل اجتماعی وقوع جرم».

این شکل از پیشگیری اساساً بر بسیج اشخاص و گروه‌هایی استوار است که می‌توانند در خصوص رفع موانع مشارکت عمومی در توسعه پایدار و ایجاد جوامع سالم و پایدار کمک کنند. این راهبرد پیشگیری، عموماً شامل پیروی از سیاست‌های منسجم اجتماعی و برنامه‌های توسعه‌ای است که می‌توانند به برنامه‌های بین‌نهادی تبدیل شده و منافع جامعه بزرگ‌تر را تأمین کنند، از قبیل: بخش‌های اشتغال، آموزش و پرورش، طراحی شهری، مسکن، بهداشت، حمایت از جوانان، رفع محرومیت اجتماعی، پلیس و دادگستری. در بستر نظم و امنیت، مناسب‌ترین سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه اجتماعی آنهایی هستند که عوامل خطر را (که به بروز بزه‌کاری و رفتارهای خشونت‌آمیز و محرومیت اجتماعی کمک می‌کنند) مورد هدف قرار دهند (چالوم، ۲۰۰۱: ۷-۸).

زمانی که جوامع از میزان پیچیدگی کمتری در روابط اجتماعی (سیاسی، اقتصادی و فرهنگی) برخوردار بودند بیشتر از یک رابطه دو وجهی در تنظیم روابط سیاسی خود سود می‌بردند؛ یعنی یک وجه این ساختار را حاکمیت و وجه دیگر را مردم تشکیل می‌دادند. لزوم وجود حاکمیت، به گذشته دور بشر و نیاز به یک نهاد برای برقراری ثبات و امنیت در جامعه باز می‌گردد (جونز، ۱۳۷۰: ۱۲۵).

درواقع مطابق نظر هابز، مسئله نظم لزوم وجود حکومت را توجیه می‌کند و این امر در ادبیات جامعه‌شناسی به «نظم‌هابزی» معروف است (میرزاخانی، درویشی، ۱۳۹۳: ۴۰). قدرت در چنین ساختاری به تعبیر برخی از جامعه‌شناسان، پدیده‌ای با حاصل

جمع صفر است، به این معنی که در چنین نظامی، کمیت ثابتی از قدرت وجود دارد که کسب آن از سوی الف (حاکم، ارباب و ...) به معنای نبود آن در نزد ب (محکوم، رعیت و...) خواهد بود (پارسونز، ۱۳۷۰: ۱۳۵).

در دوران نوین، رابطه دو وجهی به رابطه سه وجهی تغییر پیدا کرد و نهادهای واسط در ساختار سیاسی ظهور کردند. نهادهای واسط به نهادهایی اطلاق می‌شود که در یکی از حوزه‌ها و زمینه‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی فعال بوده و به صورت مستقل از دولت فعالیت می‌کنند. از جمله نهادهای واسط می‌توان به احزاب، شوراها، سندیکاها، باشگاه‌های ورزشی، نهاد خانواده و تشکل‌های دینی و مذهبی اشاره کرد. نهادهای واسط که جامعه محلی نیز شامل آن است کارکردهای مثبت و سازنده‌ای هم برای حکومت و هم برای مردم دارند؛ از جمله این کارکردها کمک به امنیت و پیشگیری از جرایم است. بنابراین در ساختار سه وجهی که شرطی لازم برای حکومت‌هاست، نیروهای پلیس به تنهایی نمی‌توانند روند جرم و بی‌نظمی را مهار کرده و کنترل را اعمال کنند. آنها برای پیشگیری از جرم و حل مشکلات محلی، نیاز به همکاری و کمک گروه‌های اجتماعی و انجمن‌ها دارند. کارآمدی نیروهای پلیس در حل مسائل محلی تا حد زیادی به شرایط اجتماعی منطقه مربوطه بستگی دارد و به نظر می‌رسد اطلاعات نقش حساسی در اجرای قدرتمند عملیات پلیس ایفا می‌کند. پلیس باید کار خود را با ایجاد مشارکت فعال و درک کامل از ویژگی خاص محله معین از حیث جرم، بی‌نظمی‌های اجتماعی و بی‌نزاکتی‌ها آغاز کند. انجام این کار مستلزم مشورت و مشارکت فعال با ساکنان محل است (چالوم و دیگران، ۱۳۹۱: ۴۶).

برای حمایت از مشارکت و بسیج عمومی، نیروهای پلیس باید هوشیاری عمومی را احیا کنند، نگرش‌ها و رفتارهای پیش‌کنشی را رشد دهند، انسجام اجتماعی را تقویت و به نیازهای مردم پاسخ دهند (میرزاخانی، درویشی، ۱۳۹۳: ۴۱). در ارتباط با سازمان‌ها و برنامه‌های محلی (مانند مراقبت همسایگی)، پلیس نقش مهمی را در توسعه و اعمال این ابتکارات و کمک به جامعه برای حل مسائل مربوط به بزه‌کاری از جمله سرقت و رفتارهای انحرافی با همکاری مقامات محلی، سازمان‌های غیر دولتی، شهروندان، مؤسسه‌های تجاری و غیره ایفا می‌کند.

پیشگیری اجتماعی از جرم در حال حاضر در کشورهای پیشرو در امور پلیسی در بستر رویکرد پلیس جامعه‌محور و در قالب برنامه‌هایی با تمرکز بر محله‌محوری دنبال می‌شود. ارتباط با جامعه محلی از خصوصیات بارز پلیس محله‌محور است، چرا که پلیس با این دیدگاه تلاش می‌کند برنامه‌های خود را در قالب مأموریت‌های مختلف از جمله پیشگیری از سرقت با تمرکز بر استفاده از توان و ظرفیت‌های جامعه محلی انجام دهد. بعضی از صاحب‌نظران معتقدند که مبانی نظری پلیس محلی را می‌توان در هفت مورد خلاصه کرد:

- مأموریت پلیس محلی، حفظ آرامش و نظم است. مأمور پلیس در این خصوص با رعایت حقوق و آزادی‌های اساسی شناخته‌شده برای شهروندان عمل می‌کند.
- راهبرد حیاتی پلیس محلی مشورت و رایزنی منظم و اسلوب‌دار (سیستماتیک) با جامعه و تشکل‌های مردمی - محلی (جامعه‌مدنی) و به‌ویژه اتخاذ تدابیر مناسب محلی برای پیشگیری از ارتکاب جرایم در آن محل یا منطقه است.
- مشی و رفتار پلیس محلی ماهیت کنشی و فعال بوده و مبتنی بر مشارکت‌دادن جامعه و تشکل‌های محلی است.
- بخشی از دل‌مشغولی پلیس محلی، حل و فصل مسائل مرتبط و ناشی از بزه‌کاری در محل است و در این زمینه از مشارکت‌های مناسب مردم محل یا نهادهای عمومی بهره می‌برد و در جهت حل‌وفصل بعضی علل بزه‌کاری و انحرافات، دست به فعالیت‌های پیشگیرانه می‌زند.
- پلیس محله‌محور با همکاری و با ارتباط با بخش‌های عمومی و نیز شوراهای شهر و روستا و انجمن‌های محلی - مردمی، در بهبود کیفیت زندگی و اتخاذ اقدام‌های امنیت‌بخش و اطمینان‌بخش به ساکنان محل کمک می‌کند.
- گزارش اقدامات پیش‌گیرنده پلیس محله‌محور و ارائه آمار جرایم به جامعه و منتخبان محلی مردم.

- روش اقدام پلیس محله‌محور متقاعدکردن از طریق ارتباط با مردم محل و منطقه است (پلیس ملایم و نرم) و در چارچوب غیرمتمرکز دارای استقلال عمل و مسئولیت‌پذیری است (نجفی ابرندآبادی، ۱۳۹۱: ۱۲).

روش تحقیق

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات کاربردی است و به روش توصیفی - تحلیلی انجام می‌شود. در اجرای تحقیق از دو روش اسنادی و پیمایشی استفاده شده است. برای جمع‌آوری داده‌ها در بخش ادبیات و پیشینه، از فیش‌برداری و برای دستیابی به داده‌های میدانی از داده‌های رسمی پلیس (برای تحلیل آماری داده‌های بزه سرقت و بررسی و مقایسه وضعیت این جرم) استفاده شد. جامعه آماری این تحقیق به‌منظور تحلیل وضعیت سرقت، شامل محله‌های دارای نگهبان و بدون نگهبان در حوزه استحفاظی کلانتری‌های فرماندهی انتظامی تهران و داده‌های بزه سرقت و بررسی و مقایسه وضعیت این جرم، در فاصله زمانی ۱۳۹۲/۷/۱ تا ۱۳۹۳/۱۲/۲۹ است. برخی از این محلات از خدمات نگهبان محله بهره‌برده‌اند و برخی دیگر از این خدمات بی‌بهره هستند با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه کوکران، حجم نمونه مناسب از بین هر دو دسته محله به نسبت مساوی انتخاب و مقایسه مدنظر انجام شد. مبنای مقایسه، آمارهای رسمی پلیس پیشگیری درخصوص میزان جرایم سرقت محلات یادشده در دوره زمانی موجود بود.

جدول ۱: جامعه آماری و حجم نمونه

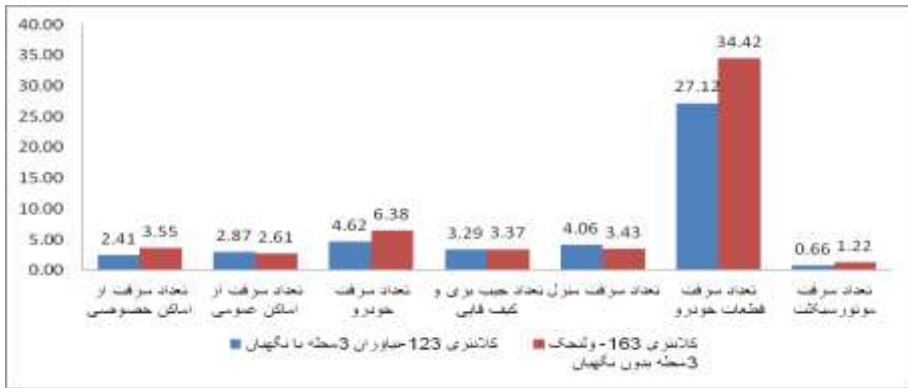
عنوان	کلانتری‌های تهران بزرگ	محلات دارای نگهبان محله	درصد	محلات فاقد نگهبان محله	درصد	جمع کل محلات	درصد
جامعه آماری	۸۴	۱۱۷	۴۹.۱۶٪	۱۲۱	۵۰.۸۴٪	۲۳۸	۱۰۰٪
تعداد نمونه (با خطای ۵ درصد)	۶۹	۸۹		۹۲			

به‌منظور جمع‌آوری داده‌های بزه سرقت و بررسی و مقایسه وضعیت این جرم در محلات تهران بزرگ از آمارهای مرکز انتظام پلیس پیشگیری تهران بزرگ برای تعیین محلات دارای نگهبان و برای تعیین جرم سرقت در هریک از محلات، از آمار سامانه جامع رخدادهای انتظامی پلیس پیشگیری ناجا استفاده شد. درنهایت با استفاده از

نرم افزار اس.پی.اس.اس، از دو روش آماری به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد که عبارتند از: آمار توصیفی (جدول توزیع فراوانی، مشخصه‌های آماری و نمودار) و آمار استنباطی (آزمون آماری خی دو).

یافته‌ها

پس از جمع‌آوری آمار سرقت در محله‌های کلانتری‌های حجم نمونه مورد نظر، از بین کلانتری‌های تهران بزرگ در هر سرکلانتری، کلانتری‌ای که محله‌های دارای نگهبان آنها با کلانتری‌ای که محله‌های بدون نگهبان آنها مشابه بودند مورد مقایسه قرار گرفتند.

نمودار ۱: مقایسه سرقت در محله‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله دو کلانتری مشابه از سرکلانتری یکم

بیشترین فراوانی سرقت در کلانتری‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت قطعات خودرو و سرقت خودرو است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت موتورسیکلت و سرقت از اماکن خصوصی است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت موتورسیکلت و سرقت از اماکن عمومی است؛

فراوانی سرقت اماکن عمومی و سرقت منزل در کلانتری با محله دارای نگهبان بیشتر از محله‌های بدون نگهبان است.

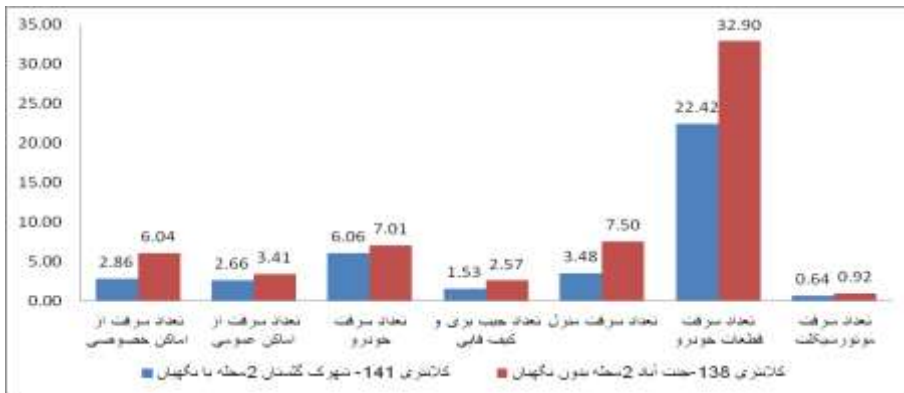

فراوانی سرقت اماکن خصوصی، سرقت خودرو، جیب‌بری و کیف‌چاپی، قطعات خودرو و سرقت موتورسیکلت در کلانتری با محله دارای نگهبان کمتر از محله‌های بدون نگهبان است. فراوانی سرقت در کلانتری با محله‌های دارای نگهبان محله ۴۵.۰۳ درصد و در کلانتری با محله‌های بدون نگهبان محله ۵۴.۹۷ درصد است؛ در مجموع آمار سرقت در کلانتری با محله‌های با نگهبان محله ۹/۹۴ درصد کمتر است.

جدول ۲: آزمون خی ۲ داده‌های محله‌های با و بدون نگهبان محله دو کلانتری مشابه از سرکلانتری یکم

مقدار آزمون خی دو	درجه آزادی	سطح اطمینان	سطح معناداری
۴۰/۶۹۴	۶	۰/۰۱	۰/۰۰۰

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده، چون مقدار آماره‌ی خی ۲ ($X_2=40/694$) بزرگ‌تر از X_2 در سطح ۰.۰۱ با درجات آزادی ۶ است، بنابراین اختلاف بین فراوانی‌های مشاهده شده در محلات دارای نگهبان و بدون نگهبان معنادار است. به عبارت دیگر چون سطح معناداری خی ۲ از سطح اطمینان کوچک‌تر است، می‌توان اظهار کرد که بین میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان با محله‌های بدون نگهبان رابطه وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نگهبان محله در میزان سرقت در محلات با نگهبان این کلانتری مؤثر بوده است.

نمودار ۲: مقایسه سرقت در محله‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله سرکلانتری دوم

بیشترین فراوانی سرقت در کلانتری‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت قطعات خودرو و سرقت خودرو است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت موتورسیکلت و جیب‌بری و کیف‌قاپی است؛

فراوانی تمامی سرقت‌ها در محله‌های دارای نگهبان کمتر از محله‌های بدون نگهبان است.

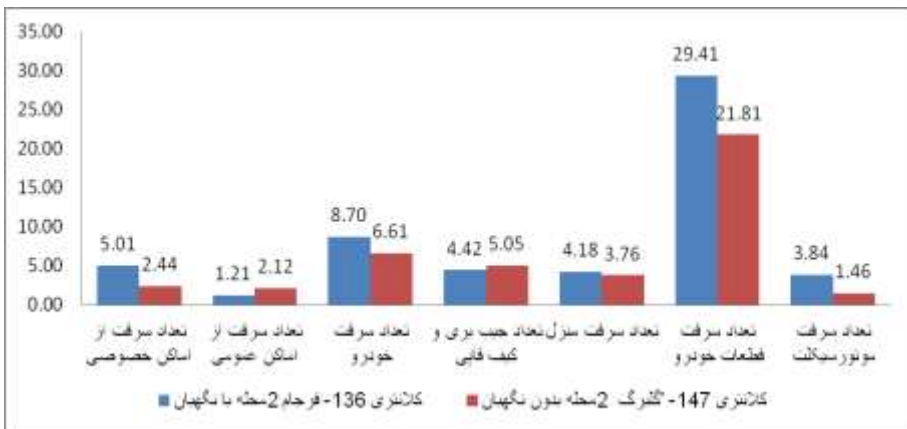
فراوانی سرقت در کلانتری با محله‌های دارای نگهبان محله ۳۹.۶۵ درصد و در کلانتری با محله‌های بدون نگهبان محله ۶۰.۳۵ درصد است؛

در مجموع آمار سرقت در کلانتری با محله‌های با نگهبان محله ۲۰/۷ درصد کمتر از کلانتری با محله‌های فاقد نگهبان محله است.

جدول شماره ۳- آزمون خی ۲ داده‌های محله‌های با و بدون نگهبان محله دو کلانتری مشابه از سرکلانتری دوم

مقدار آزمون خی دو	درجه آزادی	سطح اطمینان	سطح معناداری
۶۷/۹۵۳	۶	۰/۰۱	۰/۰۰۰

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده، چون مقدار آماره‌ی خی ۲ ($X_2=67/953$) بزرگ-تر از X_2 در سطح ۰.۰۱ با درجات آزادی ۶ است، بنابراین اختلاف بین فراوانی‌های مشاهده شده در محلات دارای نگهبان و بدون نگهبان معنادار است. به عبارت دیگر چون سطح معناداری خی ۲ از سطح اطمینان کوچک‌تر است، می‌توان اظهار کرد که بین میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان با محله‌های بدون نگهبان رابطه وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نگهبان محله در میزان سرقت در محلات با نگهبان این کلانتری مؤثر بوده است.

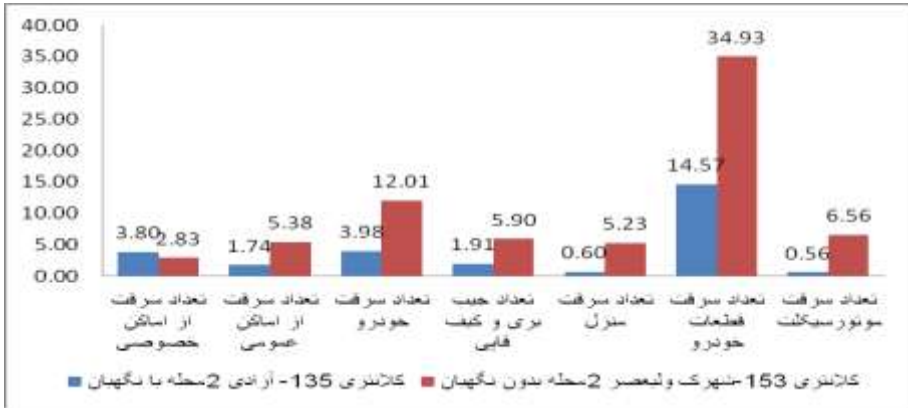
نمودار ۳: مقایسه سرقت در محله‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله سرکلانتری چهارم
 بیشترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب
 مربوط به سرقت قطعات خودرو و سرقت خودرو است؛
 کمترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت از
 اماکن عمومی و سرقت موتورسیکلت است؛
 کمترین فراوانی سرقت در کلانتری بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت
 موتورسیکلت و سرقت از اماکن عمومی است؛
 فراوانی سرقت از اماکن خصوصی، سرقت از خودرو، سرقت از منزل، قطعات خودرو و
 سرقت موتورسیکلت در کلانتری با محله دارای نگهبان بیشتر از کلانتری با محله‌های
 بدون نگهبان است.

فراوانی سرقت از اماکن عمومی، جیب‌بری و کیف‌قاپی در کلانتری با محله دارای
 نگهبان کمتر از کلانتری با محله‌های بدون نگهبان است.
 فراوانی سرقت در کلانتری با محله‌های دارای نگهبان محله ۵۶.۷۶ درصد و در
 کلانتری با محله‌های بدون نگهبان محله ۴۳.۲۴ درصد است؛

جدول ۴: آزمون خی ۲ داده‌های محله‌های با و بدون نگهبان محله دو کلانتری مشابه از سرکلانتری چهارم

مقدار آزمون خی دو	درجه آزادی	سطح اطمینان	سطح معناداری
۱۵۲/۱۴۴	۶	۰/۰۱	۰/۰۰۰

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده، چون مقدار آماره‌ی خی ۲ ($X_2=152/144$)
 بزرگ‌تر از X_2 در سطح ۰.۰۱ با درجات آزادی ۶ است، بنابراین اختلاف بین فراوانی‌های
 مشاهده شده در محلات دارای نگهبان و بدون نگهبان معنادار است. به عبارت دیگر
 چون سطح معناداری خی ۲ از سطح اطمینان کوچک‌تر است، می‌توان اظهار کرد که
 بین میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان با محله‌های بدون نگهبان رابطه وجود
 دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نگهبان محله در میزان سرقت در محلات با
 نگهبان این کلانتری مؤثر بوده است.

نمودار ۴: مقایسه سرقت در محله‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله سرکلانتری پنجم

بیشترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت قطعات خودرو و سرقت خودرو است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت موتورسیکلت و سرقت از منزل است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت از اماکن خصوصی و سرقت از منزل است؛

فراوانی سرقت در تمامی سرقت‌ها به غیر از سرقت از اماکن خصوصی در کلانتری با محله دارای نگهبان کمتر از کلانتری با محله‌های بدون نگهبان است.

فراوانی سرقت در کلانتری با محله‌های دارای نگهبان محله ۲۷.۱۶ درصد و در کلانتری با محله‌های بدون نگهبان محله ۷۲.۸۴ درصد است؛

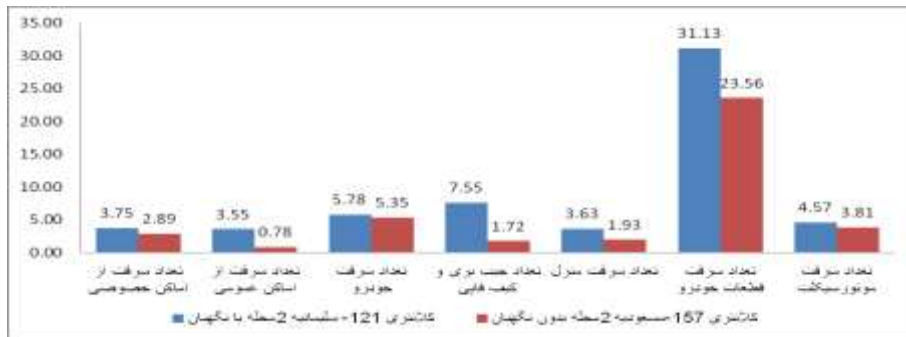
در مجموع آمار سرقت در کلانتری با محله‌های با نگهبان محله ۴۵/۶۸ درصد کمتر از کلانتری با محله‌های فاقد نگهبان محله است.

جدول ۵: آزمون خی ۲ داده‌های محله‌های با و بدون نگهبان محله دو کلانتری مشابه از سرکلانتری پنجم

آزمون خی دو مقدار	درجه آزادی	سطح اطمینان	سطح معناداری
۲۹۹/۳۰۲	۶	۰/۰۱	۰/۰۰۰

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده، چون مقدار آماره‌ی $X_2 = 299/302$ بزرگ‌تر از X در سطح 0.01 با درجات آزادی ۶ است، بنابراین اختلاف بین فراوانی‌های مشاهده شده در محلات دارای نگهبان و بدون نگهبان معنادار است. به عبارت دیگر چون سطح معناداری X_2 از سطح اطمینان کوچک‌تر است، می‌توان اظهار کرد که بین میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان با محله‌های بدون نگهبان رابطه وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نگهبان محله در میزان سرقت در محلات با نگهبان این کلانتری مؤثر بوده است.

نمودار ۵: مقایسه سرقت در محله‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله سرکلانتری ششم

بیشترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت قطعات خودرو و سرقت خودرو است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت از اماکن عمومی و سرقت منزل است؛

فراوانی سرقت در تمامی سرقت‌ها در کلانتری با محله دارای نگهبان بیشتر از کلانتری با محله‌های بدون نگهبان است.

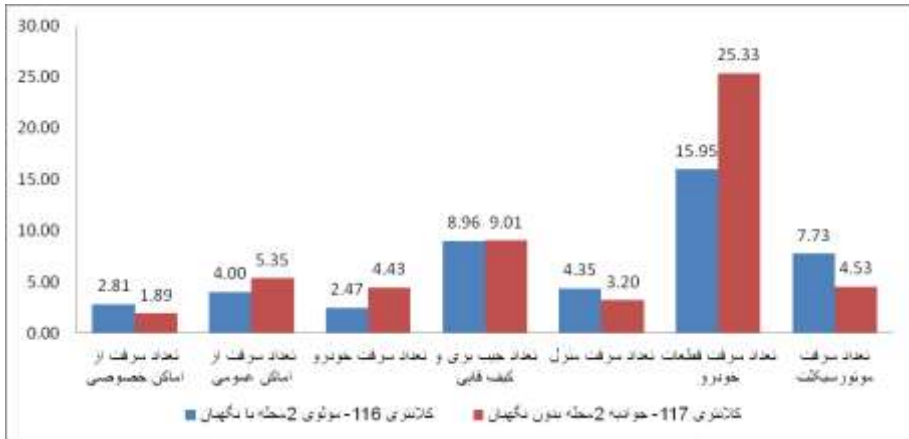
فراوانی سرقت در کلانتری با محله‌های دارای نگهبان محله ۵۹.۹۵ درصد و در کلانتری با محله‌های بدون نگهبان محله ۴۰.۰۵ درصد است؛

در مجموع آمار سرقت در کلانتری با محله‌های با نگهبان محله ۱۹/۹ درصد بیشتر از کلانتری با محله‌های فاقد نگهبان محله است.

جدول ۶: آزمون χ^2 داده‌های محله‌های با و بدون نگهبان محله دو کلانتری مشابه از سرکلانتری ششم

مقدار آزمون χ^2 دو	درجه آزادی	سطح اطمینان	سطح معناداری
۱۶۴/۰۷۵	۶	۰/۰۱	۰/۰۰۰

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده، چون مقدار آماره‌ی χ^2 (۱۶۴/۰۷۵) X_2 بزرگ‌تر از X_2 در سطح ۰/۰۱ با درجات آزادی ۶ است، بنابراین اختلاف بین فراوانی‌های مشاهده شده در محلات دارای نگهبان و بدون نگهبان معنادار است. به عبارت دیگر چون سطح معناداری χ^2 از سطح اطمینان کوچک‌تر است، می‌توان اظهار کرد که بین میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان با محله‌های بدون نگهبان رابطه وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نگهبان محله در میزان سرقت در محلات با نگهبان این کلانتری مؤثر بوده است.

نمودار ۶: مقایسه سرقت در محله‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله سرکلانتری هفتم

بیشترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت قطعات خودرو و جیب‌بری و کیف‌فشی است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت خودرو و سرقت از اماکن خصوصی است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت از اماکن خصوصی و سرقت منزل است؛

فراوانی سرقت در سرقت از اماکن خصوصی، سرقت از منزل و سرقت موتورسیکلت در کلانتری با محله دارای نگهبان بیشتر از کلانتری با محله‌های بدون نگهبان است. فراوانی سرقت در سرقت از اماکن عمومی، سرقت خودرو، جیب‌بری و کیف‌قاپی، سرقت قطعات خودرو در کلانتری با محله دارای نگهبان کمتر از کلانتری با محله‌های بدون نگهبان است.

فراوانی سرقت در کلانتری با محله‌های دارای نگهبان محله ۴۶.۲۷ درصد و در کلانتری با محله‌های بدون نگهبان محله ۵۳.۷۳ درصد است؛

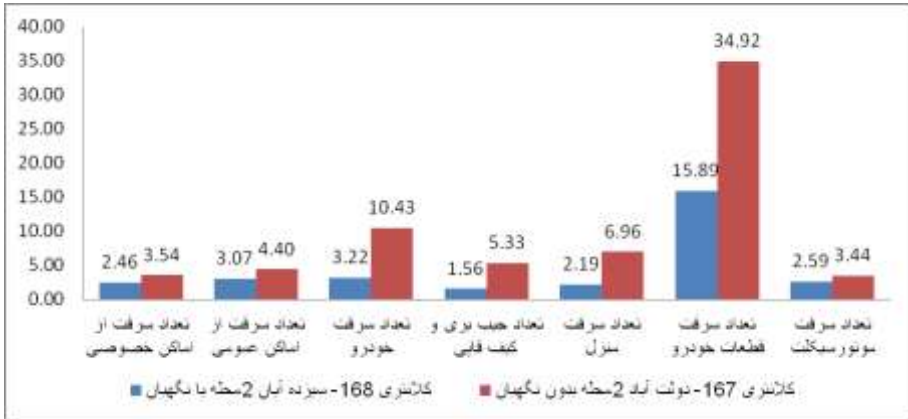
در مجموع آمار سرقت در کلانتری با محله‌های با نگهبان محله ۷/۴۶ درصد کمتر است.

جدول شماره ۷- آزمون χ^2 داده‌های محله‌های با و بدون نگهبان محله دو کلانتری مشابه از

سرکلانتری هفتم

مقدار آزمون χ^2 دو	درجه آزادی	سطح اطمینان	سطح معنا داری
۳۰۹/۸۳۷	۶	۰/۰۱	۰/۰۰۰

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده، چون مقدار آماره‌ی χ^2 (۳۰۹/۸۳۷) بزرگ‌تر از سطح ۰/۰۱ با درجات آزادی ۶ است، بنابراین اختلاف بین فراوانی‌های مشاهده شده در محلات دارای نگهبان و بدون نگهبان معنادار است. به عبارت دیگر چون سطح معناداری χ^2 از سطح اطمینان کوچک‌تر است، می‌توان اظهار کرد که بین میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان با محله‌های بدون نگهبان رابطه وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نگهبان محله در میزان سرقت در محلات با نگهبان این کلانتری مؤثر بوده است.

نمودار ۷: مقایسه سرقت در محله‌های با نگهبان محله و بدون نگهبان محله سرکلانتری نهم

بیشترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله و بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت قطعات خودرو و سرقت خودرو است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری با نگهبان محله به ترتیب مربوط به جیب‌بری و کیف‌فشی و سرقت منزل است؛

کمترین فراوانی سرقت در کلانتری بدون نگهبان محله به ترتیب مربوط به سرقت موتورسیکلت و سرقت از اماکن خصوصی است؛

فراوانی سرقت در تمامی سرقت‌ها در کلانتری با محله دارای نگهبان کمتر از کلانتری با محله‌های بدون نگهبان است.

فراوانی سرقت در کلانتری با محله‌های دارای نگهبان محله ۳۰.۹۷ درصد و در کلانتری با محله‌های بدون نگهبان محله ۶۹.۰۳ درصد است؛

در مجموع آمار سرقت در کلانتری با محله‌های با نگهبان محله ۳۸ / ۰۶ درصد کمتر از کلانتری با محله‌های فاقد نگهبان محله است.

جدول شماره ۸ - آزمون خی ۲ داده‌های محله‌های با و بدون نگهبان محله دو کلانتری مشابه از

سرکلانتری نهم

مقدار آزمون خی دو	درجه آزادی	سطح اطمینان	سطح معناداری
۷۲/۸۸۲	۶	۰/۰۱	۰/۰۰۰

با توجه به اطلاعات جمع‌آوری شده، چون مقدار آماره‌ی $X_2 = 72/882$ بزرگ‌تر از سطح 0.01 با درجات آزادی ۶ است، بنابراین اختلاف بین فراوانی‌های مشاهده شده در محلات دارای نگهبان و بدون نگهبان معنادار است. به عبارت دیگر چون سطح معناداری X_2 از سطح اطمینان کوچک‌تر است، می‌توان اظهار کرد که بین میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان با محله‌های بدون نگهبان رابطه وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که نگهبان محله در میزان سرقت در محلات با نگهبان این کلانتری مؤثر بوده است.

جدول ۹: خلاصه اطلاعات آزمون X_2 به تفکیک سرکلانتری‌های تهران بزرگ

نام سرکلانتری	مقدار X_2	سطح معناداری*	نتیجه‌گیری تحقیقی
سرکلانتری ۱	۴۰/۶۹۴	۰/۰۰۰	معنادار است
سرکلانتری ۲	۶۷/۹۵۳	۰/۰۰۰	معنادار است
سرکلانتری ۴	۱۵۲/۱۴۴	۰/۰۰۰	معنادار است
سرکلانتری ۵	۲۹۹/۳۰۲	۰/۰۰۰	معنادار است
سرکلانتری ۶	۱۶۴/۰۷۵	۰/۰۰۰	معنادار است
سرکلانتری ۷	۳۰۹/۸۳۷	۰/۰۰۰	معنادار است
سرکلانتری ۹	۷۲/۸۸۲	۰/۰۰۰	معنادار است

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر نگهبان محله بر میزان وقوع جرم سرقت، از طریق مقایسه میزان آمار رسمی این جرم در محله‌های دارای نگهبان محله و بدون نگهبان محله بود که نتایج تحقیق بیانگر آن است که بین میزان سرقت در محله‌های دارای نگهبان و محله‌های بدون نگهبان، رابطه معناداری وجود دارد. به عبارتی می‌توان چنین نتیجه گرفت که نگهبان محله، در پیشگیری از سرقت در این محلات مؤثر بوده است. در برخی از محلات مانند محلات سرکلانتری دوم، پنجم و نهم، میزان سرقت در محلات دارای نگهبان محله به نسبت محلات بدون نگهبان محله در همه انواع سرقت‌ها کمتر بوده است که این موضوع اگرچه به تعداد نگهبان، جمعیت، بافت جمعیت و عوامل دیگری نیز وابسته است اما با فرض ثابت بودن این عوامل، بیانگر اثر مثبت نگهبان محله است. از آنجایی که حتی‌الامکان شباهت‌های لازم برای مقایسه کلانتری و محلات در تحقیق حاضر در نظر گرفته شد، اما نیاز است تا در تحقیقات آینده،

شباهت‌های بیشتری بین محلات در نظر گرفته شود. تأثیر نگهبان محله در کاهش جرم سرقت در محلات دارای نگهبان محله در حالی است که طی بررسی‌های محقق در تحقیق حاضر، عمده نگهبانان محله به صورت شبانه‌روزی فعالیت نمی‌کنند که با توجه به امکان وقوع جرم در تمامی ساعات شبانه‌روز، پیشنهاد می‌شود نگهبان محله در محلات دارای میزان جرم بالا، به صورت شبانه‌روزی فعالیت کند تا احساس امنیت در محلات افزایش یابد. نتایج تحقیق بیانگر تأثیر بیشتر نگهبان محله در پیشگیری از سرقت موتورسیکلت، سرقت قطعات خودرو، جیب‌بری و کیف‌قاپی و سرقت از اماکن عمومی در محله‌های مورد مطالعه است که این امر نشانگر این است که نگهبان محله توانسته است اعتماد شهروندان را در این محلات به دست آورد. همچنین می‌توان این‌گونه تحلیل کرد که تأثیر نگهبانان محله در حوزه‌های اشاره‌شده نشان‌دهنده کارایی نگهبان محله در حوزه‌های خاص است که باید تقویت شود. با توجه به تمکن مالی بالاتر ساکنان محله‌های شمال شهر تهران، نگهبانان محله بیشتری در این محلات فعالیت می‌کنند که این امر، توجیه‌کننده تفاوت میزان سرقت در محلات این منطقه از شهر است.

با توجه به اینکه حضور فیزیکی نگهبان محله در افزایش احساس امنیت و ارتقای نظم در محلات مؤثر بوده است پیشنهاد می‌شود با پرداخت مابه‌التفاوت حقوق و مزایای نگهبان محله توسط نهادهای دست‌اندرکار و تقویت استقبال بخش خصوصی زمینه فعالیت شبانه‌روزی نگهبان محله فراهم شود. این موضوع تأثیر چشمگیری در کاهش سرقت خواهد داشت؛ همچنین تأثیر مطلوب نگهبان محله در کاهش سرقت خودرو، لزوم تقویت آنان را در پارکینگ‌ها و مراکز تجمع خودرو (مراکز اداری، تجاری و ...) گوشزد می‌کند. جلب مشارکت شهروندان در به‌کارگیری نگهبان محله، نیاز به تبلیغ و اطلاع‌رسانی در خصوص وظایف نگهبان محله و میزان کارایی و تأثیرگذاری آن در کاهش سرقت دارد که این مهم باید در اقدامات مؤسسه‌های حفاظتی و مراقبتی و برنامه‌های مرکز انتظام پلیس پیشگیری به‌جدیت لحاظ شده و پیگیری شود. به‌دلیل قرابت ذاتی وظایف نگهبان محله با وظایف کلانتری و به‌خصوص گشت‌های انتظامی، تعامل مؤسسه‌های حفاظتی و مراقبتی و نگهبان محله با کلانتری مربوطه بدیهی به‌نظر می‌رسد اما سازوکار مناسب و مطلوبی برای برقراری و پایداری این تعامل ایجاد نشده است و عمدتاً به صورت سلیقه‌ای انجام می‌شود. پیشنهاد می‌شود مرکز انتظام پلیس

پیشگیری با پیگیری از مبادی مربوطه طی دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌هایی این موضوع را جاری و ساری کرده و در بازرسی‌های تخصصی و کارنامه یگانی رده‌ها لحاظ شود. در حال حاضر خط ارتباطی نگهبانان محله با کلانتری و پلیس همانند سایر شهروندان استفاده از سامانه ۱۱۰ است؛ درحالی‌که ایجاد کانال ارتباطی بی‌واسطه بین کلانتری و نگهبانان محله حوزه استحفاظی در پیشگیری از سرقت بسیار مؤثرتر خواهد بود. از نظر شهروندان میزان سرقت از اماکن خصوصی با حضور نگهبان محله کاهش یافته است؛ بنابراین مرکز انتظام می‌تواند از طریق تعامل با اتحادیه‌ها، اصناف و شهرداری نسبت به ترغیب و تشویق آنان در به‌کارگیری نگهبان محله در مجتمع‌های بالای ۱۰ واحد تجاری اقدام کند.

منابع

- پارسونز، تالکوت. (۱۳۷۰)، قدرت و نظم اجتماعی، به نقل از کتاب استیون لوکس (ویراستار).
- جزینی، علی. (۱۳۸۷). نگهبان محله، معاونت آموزش ناجا.
- جوان جعفری، عبدالرضا (۱۳۸۸)، خصوصی سازی پیشگیری از جرم در ایران، رویکرد چند نهادی به پیشگیری از جرم، مجموعه مقالات ارائه شده در نخستین همایش ملی پیشگیری از جرم، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- جونز، و. ت. (۱۳۷۰). خداوندان اندیشه - سیاسی. جلد ۳، ترجمه علی رامین. تهران: انتشارات امیر کبیر، چاپ سوم.
- چالوم، موریس؛ لوسی لئونارد، فرانتس فاندرشورن، کلود وزینا (۱۳۹۱)، نقش پلیس در امنیت شهری و زمامداری بهینه، مجموعه مقالات پلیس و پیشگیری از جرم، ترجمه غلامرضا محمدنسل، تهران: نشر میزان.
- حائری زاده حریمی، محمدرضا. (۱۳۸۹). رویکرد تطبیقی به پلیس خصوصی و مشارکت آن در تأمین امنیت، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی.
- رضایی راد، مجید، تقی زاده، سید محمود و نوروزی، نادر. (۱۳۸۶). «تأثیر نگهبان محله در کاهش ترس از جرم مردم تهران بزرگ در محله‌ها دارای نگهبان محله»، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، شماره ۴.
- روزبنام، دنیس. (۱۳۸۴). پیشگیری از جرم، ترجمه حمیدرضا حبیبی.
- قوام، میرعظیم. (۱۳۹۰). نقش پلیس در حمایت از بزه‌دیده و کاهش آسیب‌های ناشی از جرم، رساله دکتری دانشگاه تهران.
- معاونت آموزش ناجا. (۱۳۸۸)، نگهبان محله، چاپ سوم، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- منظمی تبار، جواد. (۱۳۸۵). «نقش مشارکت مردمی در تقویت امنیت اجتماعی». فصلنامه دانش انتظامی. سال هشتم، شماره ۱.
- میرزاخانی عبدالرحمن، درویشی صیاد. (۱۳۹۳). «پیشگیری اجتماعی از سرقت از طریق مداخله - جامعه - محلی»، فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم، شماره ۳۰.
- نجفی ابرنآبادی، علی حسین. (۱۳۹۱)، پیشگیری از بزه کاری و پلیس محلی، پایگاه خبری معاونت حقوقی و امور مجلس قوه قضاییه (<http://www.hvm.ir>).
- Chalom, Maurice. (2001). Urban Safety And Good Governance : The Role of The Police; United Nations Center for Human Settlements and International Center for The Prevention of Crime. Obtained from: www.crime-prevention-intl.org